

- человека / [пер. с англ.; ПРООН]. – М.: Издательство «Весь Мир», 2010. – 244 с.
3. IDB support to competitive global and regional integration. Background Paper for a new Strategic Profile and Regional Instruments Compact. – Inter-american Development Bank, Office of the vice president for sectors and knowledge, integration and trade sector. – 28p.
4. Global Trends 2025: A Transformed World [Electronic resource]. – Washington US Government Printing Office, 2008. – 99p. – URL:
5. Good Practices in the National Sustainable Development Strategies of OECD Countries [Electronic resource]. – URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/58/42/36655769.pdf>
6. Muller A. The Rise of Regionalism Core Company Strategies under the Second Wave of Integration / A. Muller. - New York: Erasmus Research Institute of Management (ERIM), 2004. – 330p.
7. National Sustainable Development Strategies. Division for Sustainable Development [Electronic resource]. – URL: <http://www.un.org/esa/dsd/>

O. Bulatova

INTEGRATION COMPONENT LEVELS OF COUNTRIES DEVELOPMENT STRATEGY

The article investigates the integration component of countries development strategy in terms of global regionalization. The author states that the integration component of countries development strategy must take into account three levels simultaneously: national, regional, global levels.

УДК 330(477+4-6ЄС):005.332.4(045)

О.А. Беззубченко

СУЧАСНИЙ СТАН РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

У статті визначено напрямки реалізації зовнішньої політики України. Оцінено рівень конкурентоспроможності України та країн ЄС за різними показниками та індексами. Визначено пріоритети подальшого співробітництва України та ЄС в сучасних умовах.

Ключові слова: зовнішня політика, зовнішньоекономічне співробітництво, конкурентоспроможність національної економіки, умови ведення бізнесу, рівень економічної свободи, індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі

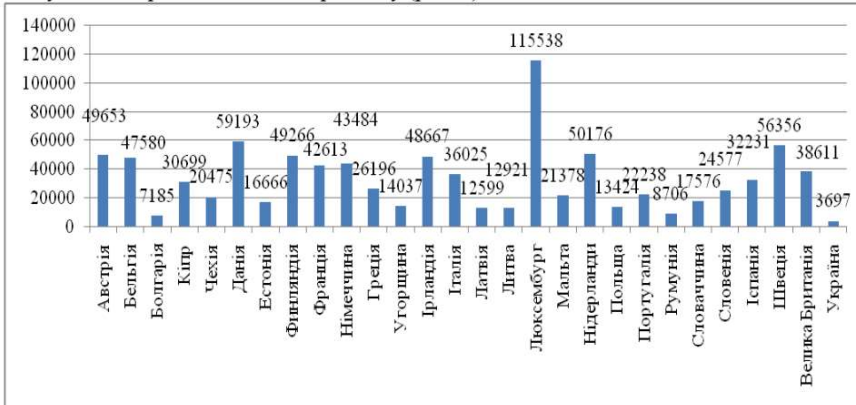
Постановка проблеми. Одним з основних напрямків зовнішньої політики України залишається забезпечення подальшої інтеграції до європейського простору з метою набуття членства в Європейському Союзі. Що відповідно вимагає поглиблення зовнішньоекономічного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Саме тому питання оцінки рівня конкурентоспроможності України та ЄС, як основи взаємовигідного партнерства з практичної точки зору є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітним питанням ролі зовнішньоекономічних зв'язків розвитку державної економіки та формування шляхів щодо їх поглиблення, а також конкурентоспроможності національної економіки та її конкурентних переваг присвячені праці багатьох дослідників, таких як: Л. Антонюк, Я. Базилюка, О. Білоруса, І. Бураковського, А. Гальчинського, В. Гейця, Я. Жаліла, А. Кредісова, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, А. Новицького, А. Поручника, О. Рогаця, А.

Рум'янцева, В. Сіденка, А. Філіпченка, О. Шнирко та інших. [1-4]

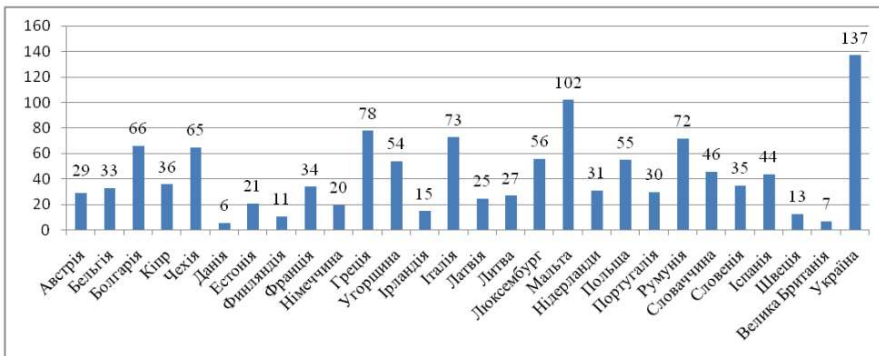
Мета статті полягає в дослідженні торгівельно-економічних зв'язків України з країнами - ЄС та оцінці рівня їх конкурентоспроможності для обґрунтування економічних пріоритетів подальшого співробітництва в сучасних умовах.

Основні результати дослідження. Реалізація курсу на інтеграцію в структурі Європейського Союзу потребує відповідних змін у багатьох секторах національного господарства[4]. У цьому аспекті для України виникають серйозні складнощі. За рівнем валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення (який є найбільш узагальнюючим показником рівня економічного розвитку) Україна значно поступається країнам-членам Євросоюзу (рис. 1).

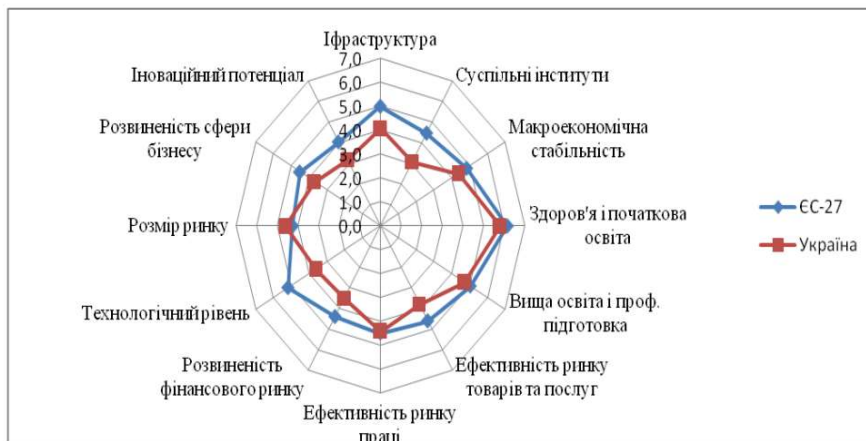
Рис. 1 Обсяг валового внутрішнього продукту на душу населення в країнах ЄС та Україні у 2011 р., дол.[5]

Певні проблеми для розвитку подальшої співпраці України з ЄС простежуються також в процесі порівняння умов ведення бізнесу. Так, Україна посідає 145-е місце серед 183 країн-учасниць. У свою чергу, серед країн-членів ЄС найгірші позиції в даному аспекті займають Греція (109 місце), Італія (80 місце), Польща (70 місце), Чеська Республіка (63 місце) – рис. 2.

Рис. 2 Рейтинг країн-членів ЄС та України щодо умов ведення бізнесу в даних країнах за результатами 2012 року [6]

Станом на 2012 рік Україна посідає 137 місце серед 185 країн світу. Цей показник найгірший серед країн ЄС, проте існує прогрес у порівнянні з минулими роками, а саме у створенні умов для початку бізнесу (зростання на 66 пунктів), реєстрації власності (зростання на 19 пунктів), податковому адмініструванні (зростання на 18 пунктів). Погіршення ситуації було відзначено в сфері захисту інвесторів (падіння на 3 пункти). Крім того, в Україні стало важче отримати дозвіл на будівництво (падіння на 1 пункт), ситуація з міжнародною торгівлею також погіршилася (падіння на 1 пункт). Проте країна полегшила започаткування бізнесу, усунувши вимогу про мінімальний капітал для реєстрації підприємства і скасувавши правило про обов'язкове нотаріальне посвідчення установчих документів та полегшила сплату податків, впровадивши електронну звітність для середніх і великих підприємств.

Рис. 3 Порівняння 12 показників, формуючих загальний рівень конкурентоспроможності України та ЄС-27 станом на 2012 рік [7]

Більш загальну оцінку в порівнянні рівнів економічного розвитку України та ЄС-27 дає критерій конкурентоспроможності економік даних країн (рис. 3).

За даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012-2013 рр., Україна серед 144 країн посіла 73-є місце проти 82-го у 2011-2012 рр. Україна відстає від середніх показників серед країн ЄС за усіма пунктами, окрім розміру ринку, де значення коефіцієнту склало 4,6 проти 4,2 серед країн ЄС. Внаслідок економічних та політичних проблем Україна втратила 16 позицій за 2009-2010 рр. Але у 2011-2012 рр. стан економіки країни покращився, що дало змогу піднятися в рейтингу на 7 позицій. А згідно із звітом Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність за 2012-2013 рр. Україна піднялася ще на 9 позицій, і знову за рахунок своїх основних конкурентних переваг – освіта та ємність ринку. Звісно якісна освіта населення, значна ємність ринку є міцною основою для подальшого економічного зростання. Але з іншого боку, незважаючи на проведені в Україні економічні реформи, залишаються слабкою система інституцій (132-е місце) та неефективним ринок товарів і послуг (117-е місце). Пріоритетним напрямом також має стати стабілізація фінансового сектора України (114-е місце) та підвищення рівня розвитку бізнесу (91-е місце).

Серед основних невикористаних можливостей особливу увагу слід приділити підіндексам “Інновації” та “Технологічна готовність”. Рейтинг України за підіндексом “Інновації” у 2012-2013 рр. відповідає 71-му місцю. Найбільший вплив на підвищення значення цього рейтингу у 2012-2013 рр. порівняно з попереднім періодом мала зміна таких його складових, як: якість науково-дослідних інститутів (+8 позицій), державні закупівлі новітніх технологій і продукції (+15 позицій), наявність вчених та інженерів (+26 позицій), кількість патентів, отриманих у США на 1 млн. населення (+20 позицій).

За показником “інноваційна спроможність” Україна змістилася вниз на 16 позицій, оскільки вітчизняні підприємства більшою мірою використовують іноземні технології шляхом отримання ліцензій, ніж власні розробки та дослідження.

Підсумки дослідження інвестиційного та інноваційного розвитку України останніх років свідчать про підвищення ролі цілеспрямованої державної політики, орієнтованої на підтримку цілісності інноваційного процесу - від наукової розробки до інвестування масового виробництва. Це сприяло покращенню місця України у міжнародних рейтингах.

Наступним важним показником, який дасть змогу оцінити рівень економічного розвитку для подальшої інтеграції України з країнами ЄС є індекс економічної свободи. Порівняємо рівень економічних свобод України та країн ЄС (рис. 4).

Для оцінки рівня конкурентоспроможності економіки будь якої країни, важливо є також дослідження індексу економічної свободи. Україна опинилася в самому кінці рейтингу економічних свобод, посівши 161 місце серед 177 країн у 2013 році [9]. Про це свідчать результати щорічного дослідження американського Heritage Foundation спільно з газетою The Wall Street Journal.

В розрізі 10 складових цього індексу лише значення – «свобода торгівлі» і «фіскальна свобода» у Україні перевищують середньосвітові. Також важливим є те, що показники цих двох складових є найбільш наближеними до показників ЄС, решта показників значно нижчі від рівня країн ЄС (Україна посіла останнє місце в Європі за рівнем економічної свободи).

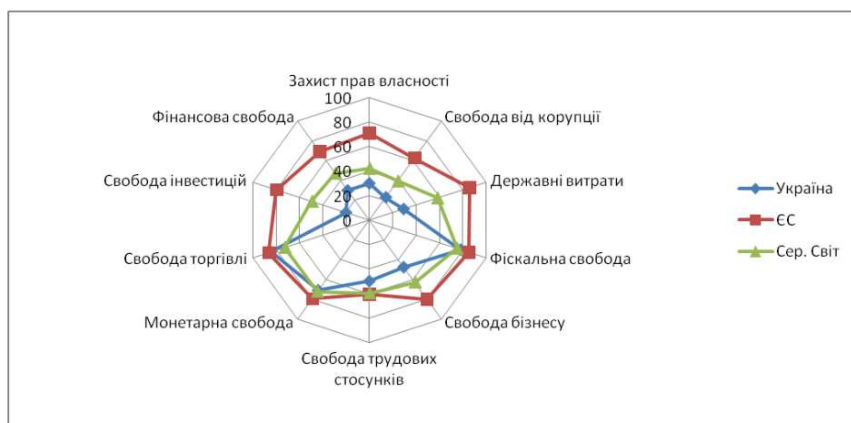
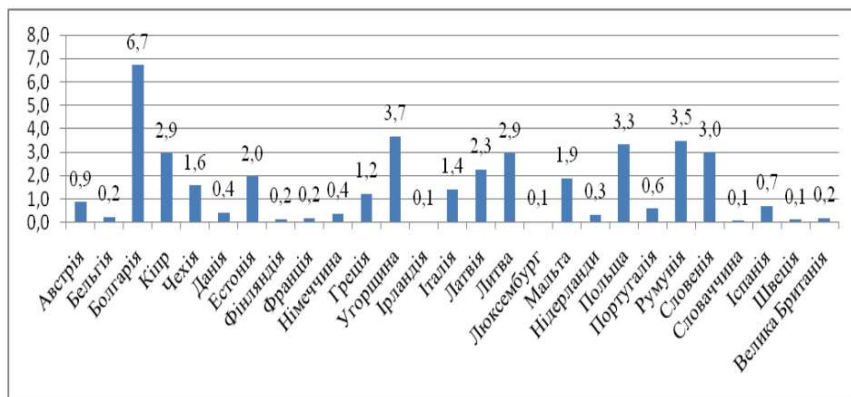

Рис. 4 Порівняння 10 показників, формуючих загальний рівень економічних свобод України та країн ЄС станом на 2012 рік [8]

Особливо низькі значення порівняно з середньосвітовими та європейськими демонструють такі складові як «державні витрати», «свобода інвестицій», «фінансова свобода», «захист прав власності» та «свобода від корупції».

Узагальнюючою характеристикою торгівельних відносин між Україною та країнами ЄС є індекс інтенсивності торгівлі, що характеризує рівень взаємної торгівлі між країнами в порівнянні з їх участю в світовій торгівлі та розраховується як відношення частки експорту в країну j з країни i в сумарному експорті країни i до частки світового експорту, що направляється в країну j .

Рис. 5. Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі між Україною та країнами ЄС станом на 2011 рік [5]

Значення показника більше одиниці вказує на те, що для України такі країни як Болгарія, Кіпр, Чехія, Естонія, Греція, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Румунія, Словенія є важливими торгівельними партнерами.

Таким чином, Україна вже більше 7 років має статус країни з ринковою економікою, п'ять років є членом Світової організації торгівлі та планує стати членом Євросоюзу, проте не досягла успіхів в напрямі концепції стійкого розвитку, тому можна сказати, що країна не наближається до приєднання до ЄС. На відміну від країн ЄС в Україні відсутня розвинена система стимулювання експорту, фінансування експортних поставок, страхування і гарантування міжнародних ризиків. Це не може не позначитися на об'ємах експорту з України. До того ж структура експорту в основному складається з готових промислових виробів і напівфабрикатів. А ці групи товарів зустрічають особливо жорстку конкуренцію з боку виробників на ринках країн-членів ЄС. Це, у свою чергу, приводить до численних антидемпінгових процесів, які, передусім, припадають на період економічних спадів і кризових явищ у світі.

Наведений перелік факторів, що негативно впливають торговельно-економічне співробітництво українських компаній на ринку ЄС, не може вважатися повним. Тому до нього необхідно додати: недовершеність міжнародних маркетингових стратегій переважної кількості українських виробників, недостатній рівень використання всього спектру форм і методів присутності та функціонування на зарубіжних ринках, відсутність достатніх коштів для фінансування зовнішньоекономічних та особливо експортних операцій; недостатню підтримку діяльності українських підприємств на міжнародних ринках тощо.

Для ефективного та взаємовигідного співробітництва українських фірм з європейськими потрібно вирішити ціле коло питань. По-перше українська економіка потребує значних структурних трансформацій, вдосконалення системи державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист інтересів національних виробників на міжнародному ринку зокрема, ринку ЄС.

Україна має незначну частку у географічній структурі зовнішньої торгівлі ЄС. Для розширення якої потрібно, насамперед розвивати наукоємні сфери послуг.

У процесі дослідження було виявлено, що вагому частку товарної структури українського експорту до країн ЄС складають чорні метали, енергетичні матеріали, нафта та продукти її перегонки, руди, шлаки і корисні копалини. Тобто в товарному експорті переважає сировина та продукція з низьким ступенем переробки, а, відповідно, і з низьким рівнем доданої вартості. На жаль, структура експорту та імпорту поки що свідчить про те, що Україна є лише ринком збуту для країн ЄС. Потрібно змінювати становище за рахунок розвитку наукоємних галузей промисловості, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів, товаровиробників та національної економіки вцілому.

Висновки. Аналіз ситуації свідчить, що рівні конкурентоспроможності української економіки та економіки країн ЄС суттєво відрізняються, що значно впливає на ефективне та взаємовигідне співробітництво (насамперед для України) між ними. Тому, одним з основних напрямів зовнішньої політики України щодо інтеграції до країн ЄС повинно бути підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, її трансформація з орієнтацією на експорт, що можливо досягти за умов: формування експортного потенціалу країни на основі продукції машинобудування та послуг; створення і вдосконалення правових, економічних, організаційних та технічних умов для підвищення конкурентоспроможності українських товарів; забезпечення присутності українських товарів та послуг на ринку розширеного ЄС; розширення галузевого та транскордонного співробітництва між Україною та ЄС; включення українських підприємств до процесів транснаціоналізації, шляхом створення конкурентоспроможних транснаціональних корпорацій, походженням із України; пошук та визначення нових форм та механізмів технічної допомоги з боку ЄС.

Список використаної літератури

1. Білорус О.Г. Глобальний конкурентний простір: [Монографія] / О.Г. Білорус. - К.: КНЕУ, 2007. - 680 с.
2. Макогон Ю.В. Конкурентоспроможність України в контексті глобалізації світової економіки : [Електронний ресурс] / Ю.В.Макогон // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2011 – Режим доступу: eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/824/48.1.pdf?sequence=1
3. Шнирков О. І. Торговельна політика Європейського Союзу : [Монографія] / Шнирков О. І. – К. : Київ. ун-т Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005. – 152 с.
4. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015рр.) «Шляхом європейської інтеграції»/Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. досліджень, Ін-т економ. прогнозування НАНУ, Мінво економіки та з питань європ. інтеграції України. - К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. - С. 36-47 4. Торговельна політика Європейського Союзу / О. І. Шнирков . – Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2005. – 151 с.
5. Unctad Handbook of statistics 2011: [Електронний ресурс] / United National

Conference On Trade And Development. – Режим доступу до звіту: <http://unctadstat.unctad.org>

6. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Зовнішньоекономічна діяльність. – Режим доступу до звіту: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Глобальний індекс конкурентоспроможності: [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Режим доступу до звіту: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>
8. Doing business: [Електронний ресурс] – Режим доступу до звіту: <http://www.doingbusiness.org/>
9. Лук'янець О. В. Рівень економічної свободи України / О.В. Лук'янець // Фінансовий простір. – 2012. – № 3(7). – С. 49-53.

О. Bezzubchenko

CURRENT COMPETITIVENESS LEVEL UKRAINE AND THE EU

The article outlines the directions of the foreign policy of Ukraine. Reviewed competitiveness of Ukraine and EU countries by various indicators and indexes. The priorities for further cooperation between Ukraine and the EU under current conditions are defined.

УДК 338.47(045)

Захарова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТРАНСПОРТНОМУ СЕКТОРІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей розвитку транспортних систем в умовах посилення процесів глобалізації та інтеграції, що відбуваються у світовому господарстві. Автором встановлені напрямки двостороннього впливу глобалізаційних та інтеграційних процесів на розвиток світового транспорту.

Ключові слова: транспорт, транспортна інфраструктура, транспортна система, глобалізація, глобальна інтеграція, ринок транспортних послуг, торгівля транспортними послугами.

Постановка проблеми. В посиленні глобалізаційних та інтеграційних процесів, які є основною ознакою сучасного етапу розвитку світової економіки, важливу роль відіграють інфраструктурні галузі, зокрема транспортна, що забезпечує вільне пересування основних факторів виробництва, дає змогу здійснювати міжнаціональний товарообмін, опосередковуючи зовнішньоекономічні зв'язки країн. При цьому значення діяльності транспорту в сучасному глобалізованому світовому господарстві неухильно підвищується, адже виявляється постійно діюча тенденція щодо перевищення темпів зростання міжнародної торгівлі над аналогічним показником промислового виробництва, що безпосередньо відбивається на темпах зростання та обсягах міжнародного вантажообігу. Це актуалізує необхідність пошуку напрямків удосконалення процесів перевезень, модернізації об'єктів транспортної інфраструктури, оптимізації транспортних маршрутів особливо в умовах посилення процесів глобальної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню різних аспектів функціонування транспортних систем регіонів, країн, світу в цілому присвячені праці